

HRA NA CIMBALE

Charakteristika a poslanie predmetu

Cimbal je hudobný nástroj, ktorý je charakteristický svojim špecifickým zvukom. Je ľahko rozoznateľný v sólovej hre, v orchestri, alebo aj v rôznych iných zoskupeniach. Hudobný vývoj a spoločenská prax v posledných rokoch potvrdzujú a upevňujú postavenie cimbalu v oblasti hudobného umenia. V hudobnej kultúre už cimbal nadobudol rovnoprávne postavenie s ostatnými hudobnými nástrojmi a s ich bohatou umeleckou tradíciou. Je neodmysliteľný a nenahraditeľný vo folklóre, no v posledných rokoch prenikol aj do iných oblastí hudby (populárnej hudby, jazzovej hudby i vážnej hudby.)

V súčasnosti sa u detí cimbal teší veľkej obľube, aj keď ešte nie v takom početnom zastúpení ako klavír či gitara. Cimbal patrí k nástrojom, ktoré tvoria základnú zostavu ľudovej hudby. Príjemný tón, ktorý vzniká úderom paličiek, vyvoláva u detí obdiv a nadšenie. Hrou na cimbele, podobne ako aj na iné nástroje, si žiak dokáže rozvinúť svoje vôľové, pohybové a intelektuálne schopnosti.

Úlohou vyučovania hry na cimbele je vzbudiť u žiakov lásku a záujem o hudbu, naučiť ich počúvať ju a správne reprodukovať. Od začiatku je potrebné viesť žiakov k správnym návykom, ktoré majú vplyv na ich ďalší vývoj. Vyučovacie proces začína motívom, ľudovou piesňou a postupne prechádza k hre podľa sluchu, k hre z nôt, k transpozícii, k základom tvorenia vlastného sprievodu jednoduchých piesní až napokon k základom improvizácie.

Cieľom tohto študijného zamerania je:

- ✓ oboznámiť žiaka s týmto hudobným nástrojom, jeho históriu a orientáciou v strunovej sústave,
- ✓ rozvíjať hudobné schopnosti žiaka, upevňovať, zdokonaľovať a naďalej prehlbovať jeho doterajšie technické a výrazové zručnosti,
- ✓ rozvíjať hudobné cítenie žiaka, formovať jeho estetický vkus a pozitívny vzťah k štúdiu,
- ✓ prehlbovať hudobnú vnímavosť, predstavivosť žiaka a formovať jeho inštrumentálne návyky,
- ✓ naučiť žiaka rozumieť hudbe a pestovať jeho nadšenie, vzťah a záujem o tento hudobný nástroj a o hudbu všeobecne,
- ✓ venovať pozornosť psychologickým faktorom, prirodzenej túžbe žiaka po tvorivosti, hre, objavovaní a improvizácii,
- ✓ posilňovať vôľu, trpezlivosť a disciplínu žiaka a naučiť žiaka systematicky pracovať (neskôr schopnosť samostatného štúdia),
- ✓ podporovať jeho záujem o hru, rozvíjať jeho spontánnu aktivitu, fantáziu, hudobné cítenie a pamäť,

- ✓ hrať ľudové piesne s rešpektovaním individuálnych schopností žiaka,
- ✓ dosiahnuť radosť z hry, vzbudiť záujem o účinkovanie na triednych prehrávkach, interných a verejných koncertoch,
- ✓ zvyšovať pohotovú orientáciu v strunovej sústave,
- ✓ rozširovať výrazové prostriedky a zdokonaľovať technickú a výrazovú stránku hry,
- ✓ dynamicky a úderovo rozlišovať vedúci hlas, viesť žiaka k počúvaniu vlastnej hry a hudobného prejavu,
- ✓ naučiť žiaka základom akordického sprievodu, samostatnej práci s ľudovou piesňou, základom improvizácie, súhry s iným hudobným nástrojom, hry v súbore,
- ✓ pripraviť žiaka na všestranné spoločenské uplatnenie a zdokonaľiť osobitý prejav pri interpretácii.

Taktiež je veľmi dôležité sústavne vychovávať technicky a muzikálne zdatných hráčov tak pre folklórne súbory, ako aj profesionálnych interpretov a pedagógov, ktorí budú propagovať a uchovávať výnimočnú krásu a tradíciu cimbalu pre ďalšie generácie.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Prípravné štúdium

Učebný plán: 1a/b

Predmety:

1. Prípravná hudobná výchova (1 hod/týždenne)
2. Príprava ku hre na nástroji – individuálne štúdium (0,5 hod/týždenne)

Žiaci po absolvovaní prípravného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ spoznajú fyziologicky správne sedenie, držanie paličiek, základy správneho používania hracieho aparátu, ✓ ovládajú základy nástrojových návykov, ✓ zahrajú jednoduché ľudové piesne bez notového zápisu, ✓ orientujú a v strunách s rozsahom g-c², ✓ poznajú základy pedalizácie, ✓ rytmizujú a melodizujú riekanky a iné piesne, ✓ rozpoznávajú smer melódie, ✓ aplikujú melodickú, rytmickú predstavivosť a hudobnú pamäť pri interpretácii hudobných hier.	✓ Správne sedenie, držanie paličiek, uvoľnenosť a funkčnosť zápästia. ✓ Nácvičenie úderu, striedanie paličiek, uvoľňovacie cvičenia. ✓ Ľudové piesne a riekanky bez notového zápisu. ✓ Orientácia v strunovej sústave nástroja g-c². ✓ Základy pedalizácie. ✓ Rytmizácia a melodizácia riekaniek a piesní. ✓ Orientácia podľa sluchu. ✓ Ľudová pieseň, hudobné hry.

Záverečná postupová skúška:

Hra pamäti: 1 ľudová pieseň, 1 krátka prednesová skladba z literatúry pre prípravné štúdium.

Primárne umelecké vzdelávanie

Stupeň: Prvá časť I. stupňa základného štúdia

Učebný plán: 4

Predmety:

1. Hra na nástroji, hra z listu (1,5 hod/týždenne)
2. Komorná hra (3. a 4. ročník) (1 hod/týždenne)
3. Hudobná náuka (1 hod/týždenne)

Žiaci po absolvovaní 1. ročníka prvej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ ovládajú správne sedenie pri nástroji a držanie paličiek, ✓ používajú pedál v pomalom tempe, ✓ zvládnu elementárne technické prvky hry na cimbele, ✓ orientácia podľa sluchu. ✓ spájajú notový zápis s pohotovou orientáciou v strunovej sústave nástroja g-c², ✓ nacvičujú hru dvojhlasu odrazu, ✓ aplikujú hudobno-teoretické poznatky, získané v predmete hudobná náuka, na úrovni primeranej študijnému zameraniu, ✓ zahrajú durové a molové stupnice, ✓ hrajú tonické kvintakordy, ✓ pracujú s ľudovou piesňou,	✓ Správne sedenie pri nástroji a držanie paličiek. ✓ Základná pedalizácia, výmena pedálu. ✓ Spôsoby hry na cimbele – hra legato, portamento, staccato, ligatúra. ✓ Rozpoznanie výšky, dĺžky a sily tónu. ✓ Hra z nôt spojená s orientáciou v strunovej sústave nástroja g-c². ✓ Jednohlas a dvojhlas v rozsahu dvoch oktáv. ✓ Základy dynamiky. ✓ Hra durových a molových stupníc C,G,D,A,(E),F,(B), a, e, (h), d, (g) najmenej v dvoch oktávach. ✓ Hra tonického kvintakordu s obratmi v rozsahu preberaných stupníc. ✓ Práca s ľudovou piesňou, transponovanie.

Žiaci po absolvovaní 2. ročníka prvej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ ovládajú správne sedenie pri nástroji a držanie paličiek, ✓ zvládnu ďalšie technické prvky hry na	✓ Správne sedenie pri nástroji a držanie paličiek. ✓ Zdokonaľovanie techniky úderu, nácvik

cimbale, ✓ spájajú notový zápis s pohotovou orientáciou v strunovej sústave nástroja C – e³, ✓ plynule hrajú podľa notového zápisu, ✓ poznajú trioly a synkopy, ✓ hrajú súbežne dvojhlas, ✓ hrajú durové a molové stupnice, ✓ hrajú jednoduché dvojhlasné a trojhlasné akordy, ✓ prehlbujú a zlepšujú prácu s pedálom, ✓ rozlišujú rôznu druhy artikulácie, ✓ zoznamujú sa s hrou tremolo, ✓ rozlišujú durový a molový tónorod, ✓ podľa sluchu intonujú ľudové piesne, ✓ vnímajú hudobnú frázu.	úderu žabka. ✓ Hra z nôt spojená s orientáciou v strunovej sústave nástroja C – e³. ✓ Hra z notového zápisu. ✓ Rytmické varianty, triola, synkopa. ✓ Hra súbežného dvojhlasu. ✓ Durové a molové stupnice do 4 krížikov a 4 béčok v rozsahu nástroja C – e³. ✓ Dvojhlas s trojhlasné akordy. ✓ Správna pedalizácia, výmena pedálu. ✓ Spôsoby hry na cimbale – hra legato, portamento, staccato, ligatúra. ✓ Príprava na hru tremolo. ✓ Durový a molový tónorod. ✓ Rozvíjame melodicko-harmonického čítania. ✓ Frázovanie.

Žiaci po absolvovaní 3. ročníka prvej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zvládnu ďalšie technické prvky hry na cimbale, ✓ zahrajú rôznosmerný dvojhlas. ✓ vedome uvoľňujú hrací aparát, ✓ tvoria a hrajú sekvencie s rytmickými variantmi, ✓ používajú hru pizzicato a rôzne obalené paličky, ✓ precvičujú a zlepšujú hru tremolo, ✓ hrajú durové a molové stupnice do 4 krížikov a bé v celom rozsahu nástroja, aj v terciách, ✓ zahrajú trojhlasné akordy s obratmi, veľký rozklad akordu v celom rozsahu nástroja nahor aj nadol, ✓ tvoria harmonické kadencie T-S-D-T v dur aj mol stupniciach, ✓ vnímajú charakter skladby, ✓ improvizujú na ľudové piesne.	✓ Rozvíjanie techniky a kvality úderu. ✓ Hra rôznosmerného dvojhlasu. ✓ Uvoľňovacie cvičenia hracieho aparátu. ✓ Tvorenie a hra sekvencií s rytmickými variantmi. ✓ Rozšírenie výrazových prostriedkov – hra pizzicato, použitie rozmanitých druhov paličiek. ✓ Nácvičenie hry tremolo. ✓ Hra durových a molových stupníc do 4 krížikov a bé a ich tercií v celom rozsahu nástroja. ✓ Trojhlasné akordy s obratmi, arpeggio, veľký rozklad akordu v celom rozsahu nástroja nahor aj nadol. ✓ Rozvíjanie harmonického čítania. ✓ Určovanie nálady, tempa a dynamiky skladieb. ✓ Ľudové piesne, práca s piesňou, tvorba variácií.

Žiaci po absolvovaní 4. ročníka prvej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard

✓ vedome uvoľňujú hrací aparát, ✓ zvládnu na vyššej kvalitatívnej úrovni technické prvky hry na cimbale, ✓ využívajú rôzne druhy paličiek a hru pizzicato, ✓ zlepšujú pedalizáciu a artikuláciu, ✓ zahrajú jednosmerný a rôznosmerný dvojhlas, tercie rozložené i odrazu, ✓ hrajú rytmické varianty, ktoré si sami vytvárajú, ✓ učia sa hrať melodické ozdoby, ✓ nacvičujú chromatickú stupnicu, ✓ tvoria harmonické kadencie T-S-D-T v dur aj mol stupniciach, ✓ improvizujú na ľudové piesne ✓ vnímajú charakter skladby, ✓ skúšajú ladiť nástroj.	✓ Uvoľňovacie cvičenia hracieho aparátu. ✓ Zdokonaľovanie hry tremolo. ✓ Používane výrazových prostriedkov – hra pizzicato, použitie rozmanitých druhov paličiek. ✓ Dôsledná a čistá pedalizácia, artikulácia. ✓ ✓ Jednosmerný a rôznosmerný dvojhlas. ✓ Tercie rozložené i súčasne. ✓ Tvorenie a hra sekvencii s rytmickými variantmi. ✓ Ha a zápis melodických ozdôb. ✓ Chromatická stupnica. ✓ Harmonická kadencia T-S-D7-T v dur aj mol stupniciach. ✓ Rozvíjanie harmonického cítenia. ✓ Základy improvizácie pri hre ľudových piesní. ✓ Určovanie nálady, tempa a dynamiky skladieb. ✓ Pokus o ladenie nástroja.

Záverečná skúška:

Hra spamäti:

- ✓ 1 ľudová pieseň vo vlastnej úprave
- ✓ 1 technické cvičenie – etuda
- ✓ 1 prednesová skladba z literatúry pre starú hudbu (renesancia, barok)
- ✓ 1 prednesová skladba pre cimbale, prípadne transkripcia inej skladby

✓ *Profil absolventa primárneho umeleckého vzdelávania:*

Absolvent prvej časti prvého stupňa základného štúdia – primárneho umeleckého vzdelávania (ISCED 1B), má osvojené základné návyky a schopnosti (správne držanie tela pri hre na cimbale, správna poloha nôh a postavenie rúk), používa základné technické prvky hry (legato, tento, portamento). Žiak hrá podľa notového zápisu od malej až po druhú oktávu, ale aj rôzne ľudové piesne podľa sluchu. Interpretuje jednoduchšie i zložitejšie skladby s využívaním dynamických odtieňov a farebnosti nástroja (rôzne polohy). Reaguje na zmeny tempa a vníma náladu či charakter skladby.

Nižšie sekundárne umelecké vzdelávanie

Stupeň: Druhá časť I. stupňa základného štúdia

Učebný plán: 4

Predmety:

1. Hra na nástroji, hra z listu (1,5 hod/týždenne)
2. Komorná hra (1 – 1,5 hod/týždenne)
3. Hudobná náuka (1. – 3. ročník) (1,5 hod/týždenne)

Žiaci po absolvovaní 1. ročníka druhej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zvládnú na vyššej kvalitatívnej úrovni technické prvky hry na cimbale, ✓ pracujú na výraze skladieb, ✓ ovládajú základnú pedalizáciu a výmenu pedálu, ✓ samostatne riešia problémy nástrojovej hry, ✓ aplikujú hudobno-teoretické poznatky, získané v predmete hudobná náuka primerane k špecifikám nástroja, ✓ hrajú tercie, oktávy a sexty v durových stupniciach, ✓ prehrajú všetky dur a mol stupnice; chromatická stupnica, ✓ precvičujú štvorhlasné akordy vo veľkom rozklade i arpeggio, ✓ vnímajú charakter skladby, ✓ hrajú harmonické kadencie T-S-D-T v dur aj mol stupniciach, ✓ improvizujú a transponujú ľudové piesne, ✓ ladia nástroj.	✓ Zdokonaľovanie hry tremolo. ✓ Prehľbovanie výrazových prostriedkov. ✓ Dôsledná technická čistota hry a pedalizácie. ✓ Zdokonaľovanie kultúry tónu, osobitého prejavu pri interpretácii prednesových skladieb. ✓ Hra a zápis náročnejších melodických ozdôb a sekvencií s rytmickými variantmi. ✓ Oktávy a sexty v ľahších durových stupniciach. ✓ Všetky durové a molové stupnice v celom rozsahu nástroja, chromatická stupnica. ✓ Štvorhlasné akordy s obratmi arpeggio, veľký rozklad akordu (aj zmenšený, zväčšený akord). ✓ Určovanie nálady, tempa a dynamiky skladby. ✓ Harmonická kadencia T-S-D-T v dur aj mol stupniciach (upevňovanie harmonického cítenia). ✓ Improvizácia a transponovanie ľudových piesní, ✓ Pokusy o ladenie nástroja.

Žiaci po absolvovaní 2. ročníka druhej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zvládnú na vyššej kvalitatívnej úrovni technické prvky hry na cimbale, ✓ naďalej používajú rôzne obalené paličky a hru pizzicato, ✓ ovládajú základnú pedalizáciu, výmenu pedálu, ✓ samostatne riešia problémy nástrojovej	✓ Hra tremolo, tremolo v dvojhľase (zvyšovanie frekvencií). ✓ Prehľbovanie výrazových prostriedkov (rôzne obalené paličky, drevené paličky, hra pizzicato v kombinácii s paličkou). ✓ Dôsledná technická čistota hry a pedalizácia (návik pedalizácie, frázovania, kombinácie legata a secco staccata, striedanie paličiek).

hry, ✓ aplikujú hudobno-teoretické poznatky, získané v predmete hudobná náuka primerane k špecifikám nástroja, ✓ vnímajú charakter skladby na základe výrazových prostriedkov, ✓ hrajú spamäti väčšie celky rôzneho charakterového žánru, ✓ hrajú základné intervaly rozložene i odrazu, ✓ hrajú sprievod s využitím harmonických kadencií T-S-D-T v dur aj mol stupniciach. ✓ improvizujú a transponujú ľudové piesne, ✓ ladia nástroj.	✓ Zdokonaľovanie kultúry tónu, osobitého prejavu pri interpretácii prednesových skladieb. ✓ Melodické ozdoby (veľká skupinka, nepravidelné delenie – triola, kvintola). ✓ Sekvencie v rozsahu 4 tónov s rytmickými variantmi. ✓ Vnímanie tempových, dynamických a agogických zmien. ✓ Hra spamäti. ✓ Tercie, oktávy a sexty v ľahších durových stupniciach. ✓ Tvorenie harmonickej kadencie T-VI-S-D7-zm-zv-T. ✓ Základy improvizácie pri hre ľudových piesní – tvorenie variácií, transpozícia piesní. ✓ Ladenie nástroja.

Žiaci po absolvovaní 3. ročníka druhej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zvládnu na vyššej kvalitatívnej úrovni technické prvky hry na cimbale, ✓ ovládajú základnú pedalizáciu, výmenu pedálu, ✓ poznajú spôsoby obalovania a využitia paličiek, ✓ aplikujú hudobno-teoretické poznatky, získané v predmete hudobná náuka primerane k špecifikám nástroja, ✓ vnímajú a pracujú s charakterom skladby, ✓ hrajú spamäti väčšie celky rôzneho charakterového žánru, ✓ samostatne riešia problémy nástrojovej hry, ✓ Snažia sa samostatne naladiť nástroj, ✓ hrajú harmonické kadencie v dur aj mol stupniciach, podľa sluchu, ✓ zahrajú základné intervaly odrazu i rozložene,	✓ Hra tremolo (aj v dvojhľase) s vysokou frekvenciou. ✓ Dôsledná a čistá pedalizácia – frázovanie, staccatový pedál, polpedál. ✓ Prehľbovanie výrazových prostriedkov (rôzne obalené paličky a ich kombinácia s hrou pizzicato, glissando i flažolety). ✓ Melodické ozdoby (obal, trilok a pod.). ✓ Práca s agogickými, tempovými a dynamickými zmenami. ✓ Hra spamäti väčších celkov rôzneho charakteru a žánru. ✓ Zdokonaľovanie kultúry tónu, osobitého prejavu pri interpretácii prednesových skladieb. ✓ Samostatné ladenie nástroja a obalovanie paličiek. ✓ Akordický sprievod k rôznym folklórnym regiónom Slovenska (hra podľa sluchu, ale aj značiek). ✓ Súbežný a rôznobežný dvojhlas. ✓ Tercie v rámci stupníc v tempe, s dynamikou, bez pedálu i s pedálom.

✓ hrajú a tvoria rôzne melodické a rytmické sekvencie, ✓ precvičujú 4-6 hlasné arpeggio s pedálom, ✓ hrajú z notového zápisu bez prípravy podľa individuálnych schopností žiaka ✓ improvizujú a transponujú ľudové piesne a technické cvičenia.	✓ Sekvencie v rôznych intervalových obmenách, v rytmoch. ✓ 4-6 hlasné arpeggio s pedálom, ✓ Hra z listu podľa technických možností žiaka. ✓ Základy improvizácie pri hre ľudových piesní – tvorenie variácií, transpozícia piesní.

Žiaci po absolvovaní 4. ročníka druhej časti I. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zvládnu na vysokej kvalitatívnej úrovni technické prvky hry na cimbale, ✓ využívajú výrazové prostriedky, ✓ vedia dôsledne využívať pedalizáciu, ✓ ovládajú ladenie nástroja a techniku obaľovania paličiek, ✓ hrajú kvalitným tónom, ✓ ✓ ✓ vnímajú charakter skladby, ✓ ✓ hrajú spamäti väčšie celky rôzneho charakterového žánru, ✓ samostatne ladia nástroj a obaľujú si paličky, ✓ hrajú akordický sprievod (podľa sluchu i podľa značiek) ✓ improvizujú a transponujú ľudové piesne a technické cvičenia.	✓ Hra tremolo (aj v dvojhlase) s vysokou frekvenciou. ✓ Využívanie výrazových prostriedkov. ✓ Dôsledná a čistá pedalizácia. ✓ Samostatné riešenie problémov nástrojovej hry. ✓ Zdokonaľovanie kultúry tónu, osobitého prejavu pri interpretácii prednesových skladieb. ✓ Vnímanie tempových, dynamických a agogických zmien. ✓ Hra spamäti väčších celkov rôzneho charakterového žánru. ✓ Samostatné ladenie nástroja a obaľovanie paličiek. ✓ Tvorenie akordického sprievodu k rôznym folklórnym regiónom Slovenska (hra podľa sluchu, ale aj značiek). ✓ Improvizácia pri hre ľudových piesní – tvorenie variácií, transpozícia piesní.

Záverečná skúška:

Hra spamäti:

- ✓ 1 ľudová pieseň vo vlastnej úprave,
- ✓ 1 etuda,
- ✓ 1 prednesová skladba z literatúry starej hudby (renesancia, baroko),
- ✓ 1 prednesová skladba pre cimbal (prípadne transkripcia skladby).

Profil absolventa nižšieho sekundárneho umeleckého vzdelávania:

Absolvent druhej časti prvého stupňa základného štúdia, ktorého študijné zameranie je hra na cimbale, dokáže interpretovať technicky náročnejšie skladby rôznych štýlových období. Je na vyššej hudobno-technickej úrovni, ovláda základnú nástrojovú techniku s väčšou náročnosťou. Je schopný naladiť si nástroj, vedome vnímať kvalitu prevedeného tónu pri hre svojej i hre iných hráčov. Taktiež dokáže samostatne pracovať so skladbou, s rešpektovaním štýlu a charakteru skladby v sólovej, či súborovej hre. Vie objektívne zhodnotiť vlastnú interpretáciu s ohľadom na svoje schopnosti, zručnosti a vedomosti. Sprevádza podľa notácie, ale aj podľa akordických značiek.

II. stupeň základného štúdia

Učebný plán: 20

Predmety:

1. Hra na nástroji, hra z listu, príprava k súhre (1,5 hod/týždenne)
2. Komorná hra (1 – 2 hod/týždenne)

Žiaci po absolvovaní 1. ročníka II. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ hrajú jednoduché aj dvojhlasé tremolo,	✓ Hra tremola jednoduchého i dvojhlasného (dosiahnutie čo najvyššej možnej frekvencie úderu).
✓ ovládajú tvorbu kvalitného tónu,	✓ Neustále zdokonaľovanie kvality tvoreného tónu v rozsahu celého nástroja.
✓ zahrajú rýchle stupnicové i akordické pasáže,	✓ Zvyšovanie technickej úrovne hry akordických, diatonických a chromatických pasáží v rozsahu celého nástroja.
✓ využívajú hlbokú výmenu pedálu,	✓ Používanie hlbkej výmeny pedálu.
✓ ovládajú techniku údržby a obalovania paličiek,	✓ Samostatná údržba a obalovanie paličiek.
✓ transponujú notový zápis,	✓ Transpozícia jednoduchých cvičení z notového zápisu a ľudových piesne.
✓ hrajú náročnejší repertoár, ktorý spĺňa vyššiu úroveň,	✓ Hra náročnejších harmonických improvizácií v samostatnej práci s ľudovou piesňou.
✓ hrajú z listu,	✓ Hra z listu náročnejších cvičení a iného notového zápisu.
✓ hrajú durové i molové stupnice do 4 krížikov a 4 bé v celom rozsahu nástroja,	✓ Hra stupníc, tercií, sext, oktáv v rozsahu celého nástroja do 4# a 4b.

✓ zahrajú veľké štvorhlasné rozklady akordov, ✓ rytmizujú rôznymi spôsobmi, ✓ improvizujú a analyzujú na základe ľudových piesní. ✓ ladia nástroj.	✓ Hra štvorhlasných akordov (durových, molových, dominantných, zmenšených, zväčšených) s obratmi + arpeggia v rozsahu celého nástroja. ✓ Hra zložitejších sekvencií a ich rôzne spôsoby rytmizácie. ✓ Ďalšie rozvíjanie schopnosti sluchovej analýzy akordického sprievodu. Hra sprievodu ľudovej piesne bez prípravy a ich transpozícia. ✓ Samostatné ladenie nástroj.

Žiaci po absolvovaní 2. ročníka II. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ hrajú tremolo s využívaním dynamiky ✓ zvládajú rýchlu frekvenciu úderu, ✓ hrajú primerane kvalitným tónom, ✓ hrajú diatonické i chromtické pasáže v rámci skladieb alebo improvizácii ✓ samostatne aplikujú výmenu pedálu, ✓ ovládajú techniku a spôsob údržby a obalovania paličiek, ✓ transponujú do viacerých tónin, improvizujú a tvoria variácie, ✓ hrajú a tvoria náročnejšie sprievody k ľud. piesňam, ✓ vedia zahrať náročnejší notový zápis bez prípravy, ✓ hrajú stupnice, tercie, sexty, oktávy v rozsahu celého nástroja do 5# a 5b, ✓ hrajú veľké štvorhlasné rozklady akordov, ✓ hrajú sekvencie v terciách, ✓ analyzujú a hrajú akordický sprievod, ✓ vedia ladiť nástroj.	✓ Hra tremolo v rôznych smeroch s využitím crescenda a decrescenda. ✓ Dosahovanie čo najvyššej možnej frekvencie úderu. ✓ Neustále zdokonaľovanie technickej úrovne hry akordických, diatonických a chromatických pasáží rozsahu celého nástroja. ✓ Využívanie všetkých spôsobov výmeny pedálu. ✓ Samostatná údržba a obalovanie paličiek. ✓ Transpozícia jednoduchších cvičení z notového zápisu a ľudových piesní do viacerých tónin. ✓ Hra náročnejších harmonických improvizácii v samostatnej práci s ľudovou piesňou. ✓ Hra z listu náročnejších cvičení a iného notového zápisu. ✓ Hra stupníc, tercií, sext, oktáv v rozsahu celého nástroja do 5# a 5b. ✓ Hra štvorhlasných akordov (durových, molových, dominantných, zmenšených, zväčšených) s obratmi + arpeggia v rozsahu celého nástroja. ✓ Hra zložitejších sekvencií v terciách. ✓ Ďalšie rozvíjanie schopnosti sluchovej analýzy akordického sprievodu. Hra sprievodu ľudovej piesne bez prípravy a ich transpozícia. ✓ Samostatné ladenie nástroj.

Žiaci po absolvovaní 3. ročníka II. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard

✓ hrajú zložitejšie tremolo s využitím pedalizácie vo vysokej frekvencii úderu, ✓ hrajú kvalitným, vypestovaným tónom, + rôzne typy pasáží (akordické, diatonické, chromatické a pod.), ✓ neustále zvyšovanie technickej úrovne hry, ✓ využívajú všetky spôsoby výmeny pedálu, ✓ ovládajú techniku údržby a obalovania paličiek, ✓ transponujú do viacerých tónin, improvizujú a tvoria variácie, ✓ zahrajú plynule notový zápis bez prípravy, ✓ hrajú stupnice, tercie, sexty, oktávy v rozsahu celého nástroja ✓ hrajú veľké štvorhlasné rozklady akordov s obratmi. ✓ hrajú skladby komorného charakteru, ✓ analyzujú zložitejší akordický sprievod a transponujú melódiu i sprievod.	✓ Hra tremolo každou rukou zvlášť, v rôznych dynamických odtieňoch s použitím rôznych spôsobov pedalizácie. ✓ Dosahovanie čo najvyššej možnej frekvencie úderu. ✓ Skvalitňovanie tvoreného tónu v rozsahu celého nástroja s dôrazom na dvoj – trojčiarkovanú oktávu. ✓ Zvyšovanie technickej úrovne hry akordických, diatonických a chromatických pasáží v rozsahu celého nástroja. ✓ Využívanie všetkých spôsobov výmeny pedálu. ✓ Samostatná údržba a obalovanie paličiek. ✓ Hra náročnejšej harmónie v improvizácii v samostatnej práci s ľudovou piesňou. ✓ Hra z listu náročnejších cvičení, ale aj notového zápisu. ✓ Hra stupníc, tercií, sext a oktáv v rozsahu celého nástroja. ✓ Hra štvorhlasných akordov (durových, molových, dominantných, zmenšených, zväčšených) s obratmi + arpeggia v rozsahu celého nástroja. ✓ Hra skladieb pre dva cimbal, prípadne cimbal a iný nástroj. ✓ Neustále rozvíjanie schopnosti sluchovej analýzy akordického sprievodu.

Žiaci po absolvovaní 4. ročníka II. stupňa základného štúdia základnej umeleckej školy:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
✓ zahrajú náročnejší typ tremola vo vysokej frekvencii, ✓ hrajú kvalitným tónom, ✓ hrajú rôzne typy pasáží (akordické, diatonické, chromatické a pod.), ✓ využívajú všetky spôsoby výmeny pedálu, ✓ ovládajú techniku údržby a obalovania paličiek,	✓ Kombinácia hry tremolo jednou rukou s melodicky alebo akordicky vedeným hlasom v druhej ruke, dosahovanie čo najvyššej možnej frekvencie úderu. ✓ Skvalitňovanie tvoreného tónu v rozsahu celého nástroja s dôrazom na dvoj a trojčiarkovú oktávu. ✓ Zvyšovanie technickej úrovne hry akordických, diatonických a chromatických pasáží v rozsahu celého nástroja. ✓ Čistota pedalizácie. ✓ Samostatná údržba a obalovanie paličiek.

✓ transponujú do viacerých tónin, improvizujú a tvoria variácie, ✓ zahrajú plynule notový zápis bez prípravy ✓ hrajú stupnice, tercie, sexty, oktávy v rozsahu celého nástroja ✓ hrajú veľké štvorhlasné rozklady akordov s obratmi. ✓ hrajú chromatické postupy v oktávových ✓ sekvenciách, ✓ hrajú v komornom súbore a v ľudovom orchestri, ✓ ovládajú ladenie nástroja.	✓ Transpozícia cvičení, ľudových piesní a melódií do viacerých tónin, hra náročnejšej harmónie v improvizácii v samostatnej práci s ľudovou piesňou. ✓ Hra z listu náročnejších cvičení, ale aj notového zápisu. ✓ Hra stupníc, tercií, sext a oktáv v rozsahu celého nástroja. ✓ Hra štvorhlasných akordov (durových, molových, dominantných, zmenšených, zväčšených) s obratmi + arpeggia v rozsahu celého nástroja ✓ Hra sekvencií v oktávach (postup chromaticky). ✓ Hra dua s rovnakým prípadne iným nástrojom alebo hra v ľudovom orchestri. ✓ Samostatné ladenie nástroja.

Záverečná skúška:

Hra spamäti:

- ✓ Akordy smerom hore a späť v postupných moduláciách,
- ✓ 2 etudy rôzneho charakteru,
- ✓ 1 prednesová skladba z literatúry hudby baroka, alebo renesancie,
- ✓ 1 rozsiahlejšia prednesová skladba pre cimbal, alebo súbor kratších skladieb pre sólo cimbal, prípadne so sprievodom klavíra.

Profil absolventa nižšieho sekundárneho umeleckého vzdelávania:

Absolvent druhého stupňa študijného zamerania hra na cimbale sa profiluje podľa svojich záujmov a referencií. Interpretuje primerane náročné skladby rôznych štýlových období a žánrov po technickej, výrazovej a obsahovej stránke. Využíva dynamickú a agogickú škálu, rôzne tempá, vhodnú artikuláciu a frázovanie. Takéto primerane náročné skladby dokáže samostatne naštudovať, pričom pri interpretácii využíva všetky poznatky a hudobné vedomosti, zručnosti a návyky získané v predmete hudobná náuka počas celého štúdia v SZUŠ. Uplatňuje sluchovú sebakontrolu a využíva podľa stupňa svojej vyspelosti zvukové možnosti nástroja. Sprevádza podľa notácie i akordických značiek, zvláda hru primerane náročných skladieb z listu a uplatňuje sa pri hre v komorných alebo súborových zoskupeniach. Využíva svoje interpretačné skúsenosti a získané hudobné vedomosti aj k samostatnému štúdiu nových skladieb a vyhľadávaniu skladieb podľa vlastného výberu. Je schopný improvizovať a transponovať.